Oświadczenie złożone
przez senator Annę Górską
w dniu 3 kwietnia 2025 r.

Oświadczenie skierowane do minister przemysłu Marzeny Czarneckiej

Szanowna Pani Minister!

Z uwagą śledzę losy jedynego polskiego reaktora jądrowego. Jestem zdziwiona, że Narodowemu Centrum Badań Jądrowych nie udało się wykazać w terminie, że obiekt ten jest eksploatowany w sposób bezpieczny. Jednocześnie, mając w pamięci doniesienia medialne o sytuacji pracowników reaktora Maria oraz dwukrotnie przedłużaną przerwę modernizacyjną z lat 2022–2023, mam wrażenie, że NCBJ nie dba należycie o powierzone mu państwowe mienie. Dlatego, wobec kluczowej roli Marii w produkcji radiofarmaceutyków oraz przewidywanego przez Dyrekcję Generalną do spraw Energii w Komisji Europejskiej braku tych ratujących życie substancji, proszę panią, jako kierowniczkę resortu nadzorującego Narodowe Centrum Badań Jądrowych, o odpowiedź na następujące pytania.

1. Czy NCBJ opracował plan strategiczny eksploatacji i rozwoju reaktora Maria, który mógłby być podstawą zabiegów o stabilne finansowanie budżetowe Marii? Jeśli tak, proszę o jego załączenie.

2. Czy pieniądze przyznane NCBJ przez Skarb Państwa w ramach wieloletniego programu modernizacji są terminowo wydatkowane? Jaki był powód zmiany uchwały w sprawie programu wieloletniego pod nazwą „Program modernizacji badawczego reaktora jądrowego Maria umożliwiający jego eksploatację po 2027 r.” w grudniu 2024 r.?

3. Ile osób nadzoruje ze strony NCBJ modernizację reaktora od strony technicznej i od strony zamówień w zakresie prawa zamówień publicznych?

4. Czy jest to wystarczające grono pracowników?

5. Jak wyglądają rozliczenia finansowe na linii Maria – Polatom? Czy koszty funkcjonowania Marii są należycie finansowane? Czy Polatom przynosił zyski w okresie przedłużającego się remontu Marii w latach 2022–2023?

6. Jaka jest gwarancja, że obecna przerwa modernizacyjna zakończy się zgodnie z obecnym planem 8 maja 2025 r.? Okres trwania poprzedniej przerwy przedłużył się z planowanych 6 do 13 miesięcy.

7. Jakie skuteczne działania związane z pozyskiwaniem funduszy z rynku na rozwój produkcji radiofarmaceutyków oraz zabezpieczeniem potrzeb Marii podjęło w ostatnich latach NCBJ?

8. Jak rozumiem, w łańcuchach dostaw molibdenu-99 Maria produkuje wyłącznie niskomarżowe półprodukty, a gros zysku trafia do firm zagranicznych. Czy NCBJ zabiegał w Ministerstwie Przemysłu, w innym ministerstwie lub jednostce nadzorowanej przez ministerstwo o środki, które pozwoliłyby na opracowanie linii technologicznej do produkcji molibdenu-99?

9. Czy istnieje strategia kadrowa zapewniająca utrzymanie i zastępowalność pokoleniową personelu niezbędnego do eksploatacji reaktora Maria oraz uzyskanie zezwolenia na eksploatację obiektu jądrowego?

10. Czy relacjonowane w mediach spory płacowe doprowadziły do realnego odpływu kadr związanych z eksploatacją reaktora?

11. Czy NCBJ zrealizowało w ostatnich latach krótkookresowe i długookresowe plany szkolenia pracowników, co jest wymagane przez art. 11a ustawy – Prawo atomowe?

12. Czy obecne zasoby kadrowe NCBJ w zakresie osób obsługujących reaktor oraz wykonujących analizy bezpieczeństwa są wystarczające do bezpiecznej eksploatacji reaktora?

13. Czy NCBJ wypełniło zalecenia zawarte w raportach z ocen okresowych bezpieczeństwa reaktora Maria z roku 2020 i lat późniejszych? Jeśli tak, proszę o załączenie tabeli zgodności dla poszczególnych zaleceń.

14. Dlaczego NCBJ złożyło wniosek o nowe zezwolenie prezesa PAA na eksploatację obiektu jądrowego zaledwie 6 miesięcy przed wygaśnięciem posiadanego zezwolenia, w zasadzie w ostatnim, w myśl zapisów prawa atomowego, terminie?

15. Czy brak należytych zasobów kadrowych po stronie NCBJ wpłynął na brak uzyskania w terminie zezwolenia na eksploatację Marii?

16. Co było bezpośrednią przyczyną braku terminowego uzyskania przez reaktor Maria zezwolenia na eksploatację obiektu jądrowego? Jakie kwestie związane z brakami dokumentacyjnymi, systemami, elementami konstrukcji i wyposażeniem lub środkami organizacyjnymi w kontekście bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej zostały zakwestionowane przez dozór jądrowy?

17. Czy reaktor Maria ma wytyczone, wymagane przez prawo atomowe, obszar ograniczonego użytkowania oraz strefy planowania awaryjnego, wewnętrzną i zewnętrzną? Jeśli tak, proszę o załączenie planów sytuacyjnych.

18. W wywiadzie w „Dzienniku Gazecie Prawnej" z dnia 3 marca 2025 r. dyrektor stwierdził, że wymienione strefy są nowością prawną, i wskazał, że kwestie związane z ich wytyczaniem są problematyczne w kontekście uzyskania nowego zezwolenia. Tymczasem są one obecne w polskim porządku prawnym od roku 2019 (ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo atomowe oraz ustawy o ochronie przeciwpożarowej). Czy 5-letni okres nie był wystarczający do wytyczenia stref w dialogu z Państwową Agencją Atomistyki?

19. Jaki jest przewidywany horyzont eksploatacji Marii?

20. Jakie prace związane z projektowaniem następcy Marii, przeznaczonego do produkcji radiofarmaceutyków po wspominanym horyzoncie eksploatacji, prowadzi NCBJ?

21. Dyrekcja NCBJ doprowadziła do zwołania 2 posiedzeń zespołów parlamentarnych oraz 1 posiedzenia komisji sejmowej w sprawie projektu HTGR Pola. Dlaczego nie podjęto analogicznych działań wobec potrzeb reaktora Maria?

22. Czy dyrekcja NCBJ komunikowała stronie rządowej potrzeby finansowe w zakresie reaktora Maria związane z problemami kadrowymi, także w kontekście środków na pensje pracowników? Jeśli tak, proszę o przedstawienie w formie załącznika treści wszelkich notatek, protokołów, dokumentów i pism sporządzonych w związku z tymi rozmowami, w szczególności tych, które znajdują się w systemie EZD (lub w analogicznym systemie elektronicznego obiegu dokumentacji) Ministerstwa Aktywów Państwowych, Ministerstwa Przemysłu, Ministerstwa Klimatu i Środowiska, Ministerstwa Zdrowia lub Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

23. Proszę o analogiczne dane związane z ewentualnym komunikowaniem Ministerstwu Przemysłu problemów z niedoszłym uzyskaniem przez Marię zezwolenia na eksploatację obiektu jądrowego.

24. Czy Ministerstwo Przemysłu rozważa szeroko zakrojony audyt w NCBJ, związany z reaktorem Maria, w tym audyt rozliczeń na linii Maria – Polatom?

25. Czy Ministerstwo Przemysłu planuje działania restrukturyzacyjne w NCBJ związane przede wszystkim z problemami reaktora Maria? Efektem takiego audytu mogłoby być powołanie profesjonalnie zarządzanej, odrębnej od instytutu badawczego organizacji, której nadrzędnym zadaniem będzie pokrycie polskich i europejskich potrzeb związanych z produkcją radiofarmaceutyków.

26. W nawiązaniu do interpelacji nr 31693 do ministra edukacji i nauki w sprawie jawności wynagrodzeń rektorów szkół wyższych z dnia 21 lutego 2022 r. proszę o wskazanie miesięcznych zarobków dyrektora NCBJ. Proszę o podanie całkowitych kwot wynagrodzeń, a także w rozbiciu na wynagrodzenie zasadnicze dyrektora i ewentualne dodatki.

Z poważaniem
Anna Górska